

Veterinarski nasveti za november

Alenka Juric*, alenka.juric@vf.uni-lj.si

V tem letu nismo opazili večjih problemov z varojami. To je bila verjetno posledica dolgotrajne zime, zaradi česar je bil razvoj varoj poznejši, pa tudi naravne prekinitve zaleganja matic v rojivem letu. Tisti čebelarji, ki jim še ni uspelo preveriti stopnje napadenosti čebeljih družin z varojami, naj to storijo čim prej. Jeseni je dopustna meja napade-

nosti odraslih čebel z varojami manj kot šest varoj na 300 čebel. Če je napadenost večja, je treba ob ugodnih vremenskih razmerah takoj opraviti še zadnje zdravljenje čebeljih družin, ki so brez zalege. Svetujem vam, da se o tem posvetujete z veterinarjem NVI, pristojnim za vaše območje, tako da vam bo po svoji strokovni presoji predpisal zdravilo in metodo zdravljenja, vi pa seveda upoštevajte njegovo navodilo! ■

* dr. vet. med., VF NVI enota Celje

Z enotnim zatiranjem varoj skrbimo za zdravje čebel in varno hrano

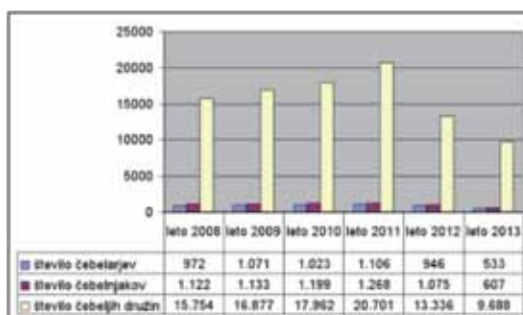
Alenka Juric*, alenka.juric@vf.uni-lj.si

V zimskem obdobju, ki je pred nami, v naši državi končujemo šestletni program zatiranja varoj pri čebelah, ki smo ga izvajali na podlagi uredbe. Poglavitni namen enotnega zdravljenja čebel s preskrbo brezplačnih posameznih vrst zdravil in sledljivostjo uporabe vseh vrst zdravil je bil zagotoviti čim boljše zdravstveno stanje čebel in zdravstveno ustrezne čebelje pridelke.

Na območju celjske regije nam je v program zatiranja varoj v prvih štirih letih enotnega zatiranja uspelo vključiti večino naših čebelarjev in njihovo število se je iz leta v leto povečevalo, v zadnjih dveh letih pa smo ob razočaranju čebelarjev nad učinkovitostjo zdravljenja z zdravilom z učinkovino timol (to je bilo v večini čebelarstev prvič uporabljeno leta 2011) zaznali znatno zmanjšanje zanimanja za zdravila, določena v programu.

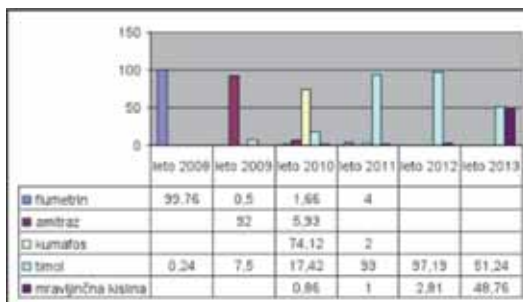
Ugotovljeno je bilo, da večina čebelarjev ni bila pripravljena uporabiti zdravil, ki so manj učinkovita in zahtevajo več časa, znanja, izkušenj in natančnosti tako pri ugotavljanju napadenosti družin z varojami kot tudi pri izvajanju zdravljenja. Število čebeljih družin, za katere smo izdali brezplačno zdravilo, se je namreč v prvih štirih letih povečalo za približno četrtno, nato pa se je v zadnjih dveh letih zmanjšalo za približno 50 odstotkov (graf 1).

V obdobju enotnega zatiranja varoj od leta 2008–2013 so bila v programu zdravljenja varoze za posamezno leto za čebelarje določena brezplačna zdravila, ki vsebujejo zdravilne učinkovine, navedene v



Graf 1: Število čebelarjev, čebelnjakov in čebeljih družin, ki so bili od 2008–2013 na območju NVI Celje vključeni v program zatiranja varoj na podlagi uredbe.

grafu 2. V zadnjih treh letih so lahko čebelarji po tem programu prejeli le tista brezplačna zdravila, ki so



Graf 2: Odstotek posameznih vrst zdravilnih učinkovin, izdanih od leta 2008–2013 za poletno zatiranje varoj na podlagi uredbe na območju NVI Celje

* dr. vet. med., VF NVI enota Celje

primerna tudi za zatiranje varoj v ekološkem načinu čebelarjenja, in sicer zdravila z učinkovino timol, mravljinčno ali oksalno kislino. Čebelarji, ki v tem obdobju niso želeli uporabljati zdravil, ki smo jih izdajali v okviru uredbe, so lahko za svoje čebelje družine kupili zdravilo z učinkovino kumafos. Leta 2011 je bilo takih čebelarjev oz. čebeljih družin na celjskem območju približno odstotek, leta 2012 približno 10 odstotkov, leta 2013 pa približno 25 odstotkov.

Ugotavljamo, da obstajajo velike razlike v napadenosti čebeljih družin z varojami, in sicer tako med družinami in čebelarstvi kot tudi med območji. Za uspešno preprečevanje varoze čebel je treba čebelje družine zdraviti pravočasno, ob uporabi zdravil z učinkovino timol ali mravljinčne kisline pa je treba zdravljenje v obdobju zaleganja tudi ponoviti oziroma družine dodatno zdraviti. Nujno je vse čebelje družine zdraviti tudi v jesensko-zimskem obdobju, ko so te brez zalege. Za zatiranje varoj pri čebeljih družinah brez zalege pozimi 2012/2013 in za dodatno spomladansko-poletno-jesensko zatiranje varoj so čebelarji v letu 2013 lahko v okviru sredstev, ki so bila za to namenjena po programu uredbe, prejeli brezplačno oksalno kislino (tabela 1).

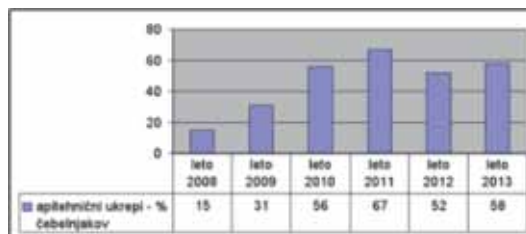
Tabela 1: Število čebelarjev, čebelnjakov in čebeljih družin, vključenih v enotni program zatiranja varoj z oksalno kislino za zimsko zatiranje v obdobju 2012/2013 in za dodatno poletno zatiranje varoj v letu 2013 na območju NVI Celje

	Zimsko zatiranje varoj v obdobju 2012/2013	Dodatno poletno zatiranje v letu 2013
Število čebelarjev	527	465
Število čebelnjakov	608	506
Število čebeljih družin	10.448	8.360

Med veterinarskimi kliničnimi pregledi čebeljih družin smo vsako leto pri približno 3 do 5 odstotkih čebelarstev spremljali tudi delo čebelarjev v okviru programa varoza, predvsem skladnost njihove kontrole napadenosti družin z varojami in skladnost zdravljenja čebel s sprejetim programom.

V primerjavi z obdobjem od leta 2008–2011 se je v letih 2012 in 2013 zmanjšalo število čebelarjev, pri katerih je bilo med veterinarskim pregledom ugotovljeno, da redno spremljajo in ugotavljajo stopnjo napadenosti čebeljih družin z varojami. V primerjavi z letom 2008 se je njihovo število zmanjšalo za približno 50 odstotkov, nasprotno pa se je v istem ob-

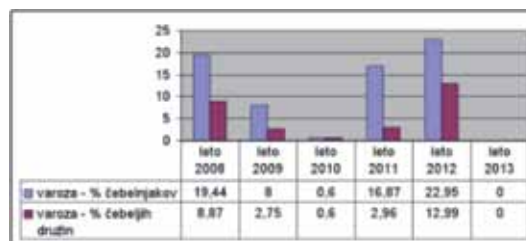
dobju za 40 odstotkov povečala skladnost uporabe izdanih zdravil. Za enak delež se je povečalo tudi število čebelarstev, v katerih so čebelarji preprečevali razvoj varoj z različnimi apitehničnimi ukrepi (graf 3).



Graf 3: Odstotek pregledanih čebelarstev, v katerih so čebelarji od leta 2008–2013 za zmanjševanje števila varoj pri čebeljih družinah izvajali apitehnične ukrepe na območju NVI Celje.

Med veterinarskimi pregledi smo nezadostno oskrbo s hrano in premajhen obseg zalege ugotovili pri približno 30 odstotkih pregledanih čebeljih družin. To je bilo očitnejše pri družinah, ki so bile zdravljene z zdravilom z učinkovino timol in mravljinčno kislino s kratkotrajnim izhlapevanjem kisline, zlasti ob hkratnem pomanjkanju kakovostne beljakovinske hrane ali če je bila v družini stara matica.

Največjo napadenost z varojami in največje število pojavov varoze smo pri klinično pregledanih čebeljih družinah ugotovili ob uvedbi enotnega programa leta 2008 in ob uvedbi enotnega zatiranja z zdravili z učinkovino timol in mravljinčno kislino leta 2011 in 2012 (graf 4).



Graf 4: Odstotek čebelnjakov in čebeljih družin na območju NVI Celje, pri katerih je bila od leta 2008–2013 med kliničnim pregledom čebeljih družin ugotovljena varoza čebel.

Zdravstveni problemi so bili ugotovljeni v čebelarstvih, v katerih ni bilo izvedeno zimsko zdravljenje čebel in v katerih ni bilo pravočasno, še pred zadnjim točenjem medu, izvedeno dodatno zdravljenje čebeljih družin, ki so bile bolj napadene z varojami, pa tudi na tistih območjih, na katerih čebelarji varoj niso zatirali sočasno, zaradi česar so se pojavljale reinvazije.

Rezultati enotnega zatiranja varoj na območju celjske regije so tudi v praksi potrdili naša predvidevanja, da so varoje v precejšnji meri odporne na zdravila z učinkovinama amitraz in flumetrim, predvsem

zaradi nepreudarne uporabe teh zdravil in pomanjkljive sledljivosti njihove uporabe v prejšnjih letih. Hkrati se je potrdila naša domneva, da je zdravilo z učinkovino kumafos učinkovito, ker ga v večini čebelarstev v preteklosti niso uporabljali, in da je takšno zdravilo, predvsem zaradi preproste in varne uporabe, za večino čebelarjev tudi sprejemljivo. Ugotovili smo, da je zatiranje varoj z zdravili, ki vsebujejo hlapljive učinkovine (timol in mravljinčno kislino), veliko

zahtevnejše in da za večino čebelarjev način zdravljenja po doslej znanih metodah ni sprejemljiv, ker jim ob našem načinu čebelarjenja primanjkuje časa za redno kontrolo napadenosti družin z varojami in za večkratno zdravljenje. Da bi ta način zdravljenja lahko izvajali v večjem obsegu, bo treba tudi zato, da bi zmanjšali tveganje za zdravje čebel in čebelarjev, pridobiti znanstveno podkrepljene preprostejše metode zatiranja tudi v AŽ-panjskem sistemu. ■

ČEBELARSKI TURIZEM

Čebelarški raziskovalno-izobraževalni center Univerze Guelph v Ontariu

Če si čebelar, to je človek, ki je predan čebelam, potem s težavo preživiš dan brez njih. Tako je bilo tudi med mojim potepanjem po Kanadi, saj sem se zaman oziral po čebelah. Med sprehodi po parkih jih namreč na rastlinah, ki so sicer zanje zelo zanimive, skoraj ni bilo opaziti. To se mi je zdelo zelo nenavadno, saj pri nas opaziš čebele na vsakem koraku, in to tako v mestu kot na podeželju.



Študenti pri raziskovalnem delu

Cilj mojega obiska v Kanadi je bilo mesto Guelph oz. tamkajšnja univerza, na kateri se ukvarjajo z raziskovanjem čebel. V univerzitetni čebelarški raziskovalni center sodita laboratorij za študij molekularne biologije in čebelnjak s spremljajočimi objekti, ki stojijo v lepem naravnem okolju na robu mesta v bližini botaničnega vrta. Obsega približno hektar površine, v stavbah pa so poleg predavalnic in prostorov za raziskovanje tudi prostori za opravljanje čebelarške dejavnosti z vso potrebno opremo.

Čebelarstvo raziskovanje in izobraževanje na Univerzi Guelph je mednarodno priznано in je del dolgotrajne čebelarške tradicije, katere začetki segajo v leto 1894. Že leta 1920 so zgradili posebno poslopje za raziskovanje čebel, to pa je bilo tudi prvi takšen objekt v Severni Ameriki. Leta 1966 so čebelarške objekte preselili na zdajšnjo lokacijo na Rdu



Pri poučevanju kot učni pripomoček ne uporabljajo živih čebel v opazovalnih panjih, temveč le fotografije satov s čebelami.

stone. Ti objekti so edinstveni ne samo v Ontariu, ampak tudi v Kanadi. Pohvalijo pa se lahko, da so edina univerza oz. edini raziskovalni center v državi, ki se lahko ponaša s čebelarstvo infrastrukturo.

Kljub temu da nisem bil posebej dogovorjen, me je prav prijazno sprejel upravnik čebelnjaka g. Paul Kelly. Razkazal mi je celoten center in mi pojasnil, s katerimi raziskavami se ukvarjajo. Na področju zati-



Tudi buckfaške čebele so zelo mirne.